

North Maharashtra University,
Jalgaon

Revised Syllabus

For

MASTER OF ARTS

PART - II

SEMESTER – III & IV

(w.e.f. June - 2015)

HISTORY

M.A. HISTORY

PART - II

SEMESTER - III

- HIS-231 : CONTEMPORARY WORLD (1945-1970)
HIS-232 : INDIA AFTER INDEPENDENCE [PART - I]
HIS-233 : HISTORY OF MEDIEVAL MAHARASHTRA [PART - I]

OPTIONAL COURSES

- HIS-234-A : HISTORY OF MODERN MAHARASHTRA [PART - I]
OR
HIS-234-B : APPLICATION IN TOURISM

SEMESTER - IV

- HIS-241 : CONTEMPORARY WORLD (1970-2000)
HIS-242 : INDIA AFTER INDEPENDENCE [PART - II]
HIS-243 : HISTORY OF MEDIEVAL MAHARASHTRA [PART - II]

OPTIONAL COURSES

- HIS-244-A : HISTORY OF MODERN MAHARASHTRA [PART -II]
OR
HIS-244-B : ARCHIVES IN INDIA

OBJECTIVE

- Syllabus Covers the Competitive Examinations (UPSC, MPSC, NET, SET, Railway Board & Staff Selection etc.)
- Career and Job Oriented Syllabus
- To Developed the Skill and Opportunities among the Students
- Job Oriented Syllabus Newly Introduce i.e. Archives in India and Tourism Business etc.
- To make awareness and interest about Socio-economical and Cultural Heritage and History of India
- To make awareness about World History
- To make awareness about research
- Syllabus related to tours & excursion, visits & Report writing.

SEMESTER – III
HIS-231 : CONTEMPORARY WORLD (1945-1970)

Marks – 60

Periods - 52

UNIT 1 : WORLD PEACE	10
a) End of Second World War – it's effects	
b) UNO	
c) Civil Right Movement – Anti Apartheid	
UNIT 2 : RISE OF NATIONALISM	10
a) India	
b) Arab – Israel Conflict	
c) Nationalist Movement in Africa	
UNIT 3 : COLD WAR	12
a) Causes and effects	
b) Regional Tensions : Cuba, Korea, Vietnam	
c) Organization : NATO, SEATO, CENTO, ANZUS, WARSA, European Union.	
UNIT 4 : COMMUNIST CHINA	10
a) Red Revolution in China (1949).	
b) Mao-Tse-Tung – Cultural Revolution.	
c) China after Mao-Tse-Tung.	
UNIT 5 : NON-ALIGNMENT MOVEMENT	10
a) Rise and Development – Bandung Conference (1955).	
b) Panchshil.	
c) Belgrade Conference (1961).	

तृतीय सत्र
HIS-231 : समकालीन जग (१९४५-१९७०)

गुण - ६०

तासिका - ५२

- प्रकरण १ : जागतिक शांतता** **१०**
- अ) दुसऱ्या जागतिक महायुद्धाची समाप्ती - परिणाम.
ब) संयुक्त राष्ट्र संघटना.
क) मानवी हक्क चळवळ - रंगभेद विरोध.
- प्रकरण २ : राष्ट्रवादाचा उदय** **१०**
- अ) भारत
ब) अरब-इस्त्रायल संघर्ष
क) आफ्रीकेतील राष्ट्रवादी चळवळी.
- प्रकरण ३ : शीतयुद्ध** **१२**
- अ) कारणे आणि परिणाम
ब) प्रादेशिक तणाव : क्युबा, कोरिया, व्हिएतनाम.
क) संघटना : नाटो, सिएटो, सेंटो, अन्झुस, वार्सा, युरोपियन युनियन.
- प्रकरण ४ : साम्यवादी चीन** **१०**
- अ) चीनमधील लाल क्रांती (१९४९)
ब) माओ-त्से-तुंग - सांस्कृतिक क्रांती.
क) माओनंतरचा चीन
- प्रकरण ५ : अलिप्त राष्ट्र चळवळ** **१०**
- अ) उदय आणि विकास - बांडूंग परिषद (१९५५).
ब) पंचशिल तत्व.
क) बेलग्रेड परिषद (१९६१).

CONTEMPORARY WORLD (1945-1970)

Books for Study and Reference

1. Chambers F.P. and others – Age of Conflict; Contemporary World.
2. Cornwall R.D., World History in Twentieth Century, Longman, London 1961
3. Fountain A – A History of Cold War.
4. Gathorn Hardy, G.M., A Short History of International Affairs, Oxford 1947
5. Halle – Cold War a History.
6. Henderson, J.L., Since 1945 : Aspect of Contemporary World.
7. King-Hall S., Our Times 1900-1960, Faber & Faber, London, 1961.
8. Nanda B.R.[Ed.] – Indian Foreign Policy, Nehru years.
9. Snow, Edgar – Red Star Over China, Penguin Books, 1973.
10. Thomson, David, World History, (1914-1968), Oxford, 1969.
11. Watt. D. C. and other – History of the world in the twentieth century, Hodder and Stoughton, London.
१२. कदम य. ना., जागतीक घडामोडींचा इतिहास.
१३. जोशी पी.जी., विसाव्या शतकातील जग.
१४. कोठेकर शांता आणि सुमन वैद्य - आधुनिक जग.
१५. एजाज अहमद (अनु. डॉ उदय नारकर) - क्रांत्यांचे जनक, लोकवाड्मय गृह, मुंबई.
१६. शरावती शिरगावकर, आधुनिक युरोप (१७८९-१९६०).
१७. जैन हुकुमचंद, माथुर कृष्णचंद (अनु. अनिल काळे), आधुनिक जगाचा इतिहास, (१५००-२०००).
१८. साधू अरुण, आणि ड्रॅगन जागा झाला.
१९. कोलारकर रा.ग., आशियाचा इतिहास.
२०. विद्यालंकार सत्यकेतु, युरोप का इतिहास १७८९-१९७४.
२१. तळवलकर गोविंद - सोव्हिएत साम्राज्याचा उदय आणि अस्त, मौज प्रकाशन गृह, १९९८.
२२. आचार्य धनंजय - विसाव्या शतकातील जग, श्रीसाईनाथ प्रकाशन, नागपूर , २००७.

SEMESTER – III
HIS-232 : INDIA AFTER INDEPENDENCE (PART – I)

Marks – 60

Periods – 52

UNIT 1 : RISE OF INDEPENDENT INDIA	12
a) The Constitution: Main Provisions.	
b) Consolidation of India.	
c) Reorganization of States.	
UNIT 2 : POLITICAL DEVELOPMENT – I	10
a) Jawaharlal Nehru to Indira Gandhi	
b) Emergency: J.P. Movement and Janata Rule	
UNIT 3 : POLITICAL DEVELOPMENT – II	08
a) Indira Gandhi to Rajiv Gandhi.	
b) Rajiv Gandhi to 21 st Century.	
UNIT 4 : FOREIGN POLICY	10
a) Neighbouring Countries: Pakistan, Bangladesh, China, Sri-Lanka and Nepal.	
b) Relations with super powers : America, Russia	
c) India's Role in the International Politics.	
UNIT 5 : ECONOMIC ASPECTS	12
a) Planning: Five Years Plan a brief survey.	
b) Industrial Growth.	
c) Growth of Infrastructure.	
d) Economic Reforms since 1991.	

तृतीय सत्र
HIS-232 : स्वातंत्र्योत्तर भारत (भाग - एक)

गुण - ६०

तासिका - ५२

प्रकरण १ :	स्वतंत्र भारताचा उदय	१२
	अ) राज्यघटना : मुख्य तरतुदी	
	ब) भारताचे एकीकरण	
	क) राज्यांची पुनर्रचना	
प्रकरण २ :	राजकीय विकास - १	१०
	अ) जवाहरलाल नेहरु ते इंदिरा गांधी	
	ब) आणीबाणी : जे. पी. चळवळ आणि जनता राजवट	
प्रकरण ३ :	राजकीय विकास - २	०८
	अ) इंदिरा गांधी ते राजीव गांधी.	
	ब) राजीव गांधी ते एकविसावे शतक.	
प्रकरण ४ :	परराष्ट्रीय धोरण	१०
	अ) शेजारील राष्ट्रे : पाकिस्तान, बांग्लादेश, चीन, श्रीलंका आणि नेपाळ.	
	ब) महासत्तांशी संबंध : अमेरिका, रशिया.	
	क) आंतरराष्ट्रीय राजकारणातील भारताची भूमिका.	
प्रकरण ५ :	आर्थिक धोरण	१२
	अ) नियोजन : पंचवार्षिक योजनांचा थोडक्यात आढावा	
	ब) औद्योगिक विकास	
	क) पायाभूत सुविधांचा विकास	
	ड) १९९१ पासूनच्या आर्थिक सुधारणा	

INDIA AFTER INDEPENDENCE (PART – 1)

Books for Study and Reference

1. Bipan Chandra & Others, - India After Independence 1947 – 2000, Penguin Books India, 1999.
2. Hiranmay Karelker, -Independent India : The First Years, Delhi 1998.
3. Jean Dreze and Amartya Sen, - India : Economic Development and Social Opportunity, oxford University Press, N. Delhi. 1996
4. K.S. Singh, ed., Tribal Movements in India, 2 Volumes, N. Delhi 1982
5. Parth Chatterjee, ed., Wages of Freedom: Fifty Years of the Indian Nation – State, Delhi 1998.
6. Paul R. Brass, - The Politics of India Since Independence, Cambridge University Press Delhi.
7. Shashi Tharoor, - India From Midnight to the Millennium, New Delhi, 1997.
8. Upendra Baxi and Bhiku Parekh, eds., -Crisis and Change in Contemporary India.
9. V.D. Mahajan, - History of India, Vol-I {1919-1974}, Vol-II {1974-1982}
10. V.P. Dutt, - India Foreign Policy Since Independence, N.B.T., N. Delhi 2007.
11. Yogendra Singh, - Social Change In India, New Delhi, 1993.
12. Desai A.R.- Agrarian Struggles in India after Independence, Oxford, New Delhi- 1986.
13. Desai Neera & Takkar Usha, - Women in Indian Society, NBT, 2007.
14. Singh Yogendra, - Social Change in India, New Delhi 1993.
15. Jayapalan N., - India & her Neighbours, Atlantic – 2000.
16. Rowland John, A History of Sino-Indian Relations.
१७. कोलारकर श.गो., स्वतंत्र भारताचा इतिहास (१९४७-१९८०), श्री मंगेश प्रकाशन, नागपूर २००४.
१८. ग्रोव्हर-बेल्हेकर, आधुनिक भारताचा इतिहास, एस.चांद. दिल्ली - २००७.
१९. देवळाणकर शैलेंद्र, भारतातील परराष्ट्र धोरण : सातत्य आणि स्थित्यंतर, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे - २००७.
२०. फडके य.दि., विसाव्या शतकातील महाराष्ट्र खंड १ ते ८, मौज प्रकाशन, मुंबई, २००७.
२१. वैद्य सुमन, कोठेकर शांता, आधुनिक भारताचा इतिहास (१९४७-१९८६), साईनाथ प्रकाशन, नागपूर
२२. बिपिनचंद्र (अनु.पारधी मा.कृ. व इतर), इंडिया अफ्टर इंडिपेंडन्स, के.सागर. पुणे - २००४.
२३. डॉ. पाटील मधुकर, डॉ. अमृतकर सुनील, समकालीन भारत

SEMESTER – III
HIS-233 : HISTORY OF MEDIEVAL MAHARASHTRA
(PART - I)

Marks – 60

Periods – 52

UNIT 1 : SOURCES	10
a) Literary Sources.	
b) Foreign Accounts.	
c) Archaeological Sources: Monuments, Epigraphy and Numismatics.	
UNIT 2 : ADMINISTRATION	10
a) Theory of Kingship.	
b) Ashtapradhan Mandal.	
c) Central and Provincial Administration.	
UNIT 3 : MILITARY SYSTEM	10
a) Maratha warfare Strategy	
b) Infantry.	
c) Cavalry.	
d) Navy.	
UNIT 4 : JUDICIARY SYSTEM	10
a) Sources of Law	
b) Judicial Structure	
c) Judicial Institution and Procedure	
d) Crime and Punishment	
UNIT 5 : AGRICULTURE SYSTEM	12
a) Agrarian System	
b) Land Revenue System	
c) Significance and Implementation of Sandas : Swarajya, Chauthai and Sardeshmukhi.	

तृतीय सत्र
HIS - 233 : मध्ययुगीन महाराष्ट्राचा इतिहास
(भाग - एक)

गुण - ६०

तासिका - ५२

प्रकरण १ : साधने	१०
अ) वाडःमयीन साधने.	
ब) परकीय प्रवाशी वृतांत.	
क) पुरातत्वीय साधने : स्मारके, शिलालेख, नाणी.	
प्रकरण २ : प्रशासन	१०
अ) राजपद संकल्पना	
ब) अष्टप्रधान मंडळ	
क) केंद्रीय व प्रांतिय प्रशासन	
प्रकरण ३ : लष्करी व्यवस्था	१०
अ) मराठ्यांचे युद्धतंत्र.	
ब) पायदल.	
क) घोडदल.	
ड) आरमार.	
प्रकरण ४ : न्यायव्यवस्था	१०
अ) कायद्याची साधने	
ब) न्यायालयीन रचना	
क) न्यायसंस्था आणि कार्य पद्धत	
ड) गुन्हे आणि शिक्षा	
प्रकरण ५ : कृषी व्यवस्था	१२
अ) शेती व्यवस्था	
ब) जमीन महसूल पद्धती	
क) सनदांचे महत्त्व आणि अंमलबजावणी : स्वराज्य, चौथाई आणि सरदेशमुखी	

HISTORY OF MEDIEVAL MAHARASHTRA (PART – 1)

Books for Study and Reference

1. Chandra, Satish, - Medieval India {Society, the jahagirdari crisis and the village), Macmillan India Ltd., Madras.
2. Gune, V.T., Judicial System of the Marathas, Deccan College, Pune, 1953.
3. Mahajan, T.T., - Maratha Administration in the 18th century.
4. Sen, S.N., - Administrative System of the Marathas, Calcutta, 1976.
5. Sen, S.N., - Military System of the Marathas.
6. Chitnis K.N., - Socio-Economic History of Medieval India, Atlantic Publishers, Delhi.
7. Dhekane K.D., Agrarian System under Marathas, Bombay, 1994
7. Desai Sudha, Social life in Maharashtra under the Peshwas, Bombay, 1980.
8. Kulkarni AR., Medieval Maharashtra, Books and Books, New Delhi, 1996.
9. Kulkarni AR., Maharashtra: Society and Culture, Books & Books, Delhi 2000.
10. Mahajan T.T., Trade, Commerce and Industries under the Peshwas, Jaipur, 1989.
11. Ranade M.G., The Rise of Maratha Power, Bombay, 1900.
१२. चिटणीस के.एन., मध्ययुगिन भारतीय संकल्पना आणि संस्था, भाग १ ते ४ .
१३. जोशी श.ना., मराठेकालीन समाजदर्शन, पुणे, १९६०.
१४. कुलकर्णी अ.रा., शिवकालीन महाराष्ट्र, शिवाजी विद्यापीठ.
१५. भावे वा.कृ., पेशवेकालीन महाराष्ट्र, दिल्ली, १९९६.
१६. देशमुख शारदा, शिवकालीन आणि पेशवेकालीन स्त्री जीवन.
१७. कुलकर्णी अ.रा., खरे ग.ह., मराठ्यांचा इतिहास, खंड १ ते ३.
१८. गवळी पी.ए., पेशवेकालीन महाराष्ट्र.
१९. फाटक न.र., रामदास वाडःमय व कार्य.
२०. बहिरट भा.प., वारकरी संप्रदाय : उदय व विकास.
२१. माटे म. श्री., मराठा आर्किटेक्चर.
२२. सावंत बी.एस., जाधव, मराठ्यांचा प्रशासकीय सामाजिक इतिहास, विद्या प्रकाशन, नागपुर.
२३. पाटील मधुकर, कंपनी सरकारकालीन खानदेश, शिवम प्रकाशन, नंदुरबार.
२४. पाटील सुभाष, बैसाणे अनिल, शिवकाळ व पेशवाईतील दुष्काळाचा इतिहास.
२५. पाटील रत्नप्रभा, स्त्रियांचे धार्मिक जीवन, श्वेता प्रकाशन, औरंगाबाद.
२६. देशपांडे प्र.न., मराठ्यांच्या इतिहासाची साधने, राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे.
२७. म.रा.सा.सां.मं., मराठ्यांची प्रशासन व्यवस्था.
२८. शहा जी.बी., पेशवेकालीन खानदेश, समेरु प्रकाशन, डोंबीवली, २०११.
२९. शहा जी.बी. - दुर्ग जागले जागले, सुमेरु प्रकाशन, डोंबीवली, २००७.

३०. डॉ. सुनंदा अहिरे, शिवकालीन इतिहास

SEMESTER – III
HIS-234 (A) : HISTORY OF MODERN MAHARASHTRA
(PART - I)

Marks – 60

Periods – 52

UNIT 1 :	BACKGROUND OF MODERN MAHARASHTRA	10
	a) Maharashtra at the time of British Conquest: Political, Social and Economic Conditions	
	b) Colonial Rule and its Impact: Administrative, Socio-Economical and Ideological	
UNIT 2 :	RENAISSANCE IN MAHARASHTRA	10
	a) Role of Mount Stuart Elphinstone	
	b) Activities of Christian Missionaries	
	c) Press and Mass Awakening	
	d) Reform Movements: Lokhitwadi, M.G. Ranade and G.G. Agarkar	
UNIT 3 :	EARLY RESISTANCE TO COLONIAL RULE	10
	a) Tribal Uprising: Ramoshi, Bhilla, Koli	
	b) Peasant Uprising: Deccan Riots, Gadkari	
	c) 1857 Revolt in Maharashtra	
	d) Vasudeo Balwant Phadke	
UNIT 4 :	POLITICAL AWAKENING	12
	a) The Bombay Association	
	b) Sarvajanik Sabha	
	c) Establishment of Indian National Congress	
	d) National Congress under Gokhale, Tilak	
	e) Nationalist Movement under Mahatma Gandhi	
UNIT 5 :	REVOLUTIONARY MOVEMENT	10
	a) Chafekar Brother, V.D. Sawarkar and his Associates	
	b) Nana Patil and his Activities	
	c) Freedom Struggle in Princely States: Hyderabad, Kolhapur, Sangali, Aundh and Phaltan	

तृतीय सत्र
HIS-234 (A) : आधुनिक महाराष्ट्राचा इतिहास
(भाग - एक)

गुण - ६०

तासिका - ५२

- प्रकरण १ : आधुनिक महाराष्ट्राची पार्श्वभूमी** १०
- अ) ब्रिटिशांच्या विजयाकालीन महाराष्ट्र :
राजकीय, सामाजिक आणि आर्थिक परिस्थिती.
- ब) वसाहतिक राज्य आणि त्यांचा प्रभाव :
प्रशासकीय, सामाजिक, आर्थिक व वैचारिक.
- प्रकरण २ : महाराष्ट्रातील प्रबोधन** १०
- अ) माऊंट स्टुअर्ट एल्फिन्सटनचे कार्य
- ब) ख्रिश्चन मिशन-यांचे कार्य
- क) वृत्तपत्र आणि जनजागृती
- ड) सुधारणा चळवळ : लोकहितवादी, म.गो.रानडे आणि गो.ग.आगरकर
- प्रकरण ३ : वसाहतिक राजवटीतील प्रारंभिक उठाव** १०
- अ) आदिवासींचे उठाव : रामोशी, भिल्ल, कोळी
- ब) शेतक-यांचे उठाव : दक्षिणेतील उठाव, गडकरी.
- क) महाराष्ट्रातील १८५७ चा उठाव.
- ड) वासुदेव बळवंत फडके
- प्रकरण ४ : राजकीय जागृती** १२
- अ) बॉम्बे असोसिएशन.
- ब) सार्वजनिक सभा.
- क) भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेसची स्थापना.
- ड) ना. गोखले आणि लो. टिळकांच्या नेतृत्वाखालील राष्ट्रीय काँग्रेस
- इ) महात्मा गांधींच्या नेतृत्वाखालील राष्ट्रीय काँग्रेस
- प्रकरण ५ : क्रांतीकारी चळवळ** १०
- अ) चाफेकर बंधू, वि.दा. सावरकर आणि त्यांच्या संघटना.
- ब) नाना पाटील आणि त्यांचे कार्य
- क) संस्थांनांमधील स्वातंत्र्य संघर्ष :
हैद्राबाद, कोल्हापूर, सांगली, औंध आणि फलटण

HISTORY OF MODERN MAHARASHTRA [PART - 1]

Books for Study and Reference

1. Balhatchet Kenncth; Social Policy and Social Change in Western India; OUP, London.
2. Choksey R.D.; Mountsturt Elphinston-The India years; Bombay, 1971.
3. Choudahri K.K.; Maharashtra and Indian Freedom Struggle; Govt. of Maharashtra, Mumbai, 1985.
4. Deshpande A.M.; John Brigs in Maharashtra,.
5. Ravindrakumar, Western India in the twentieth century, 1968.
6. Sunthankar B.R., Nineteenth Century History of Maharashtra, Vol.I, (1818-1857).
7. Sunthankar B.R., Maharashtra (1858-1920), Popular Book Depot, Bombay.
८. कुलकर्णी अ.रा. - कंपनी सरकार, राजहंस प्रकाशन पुणे
९. कीर धनंजय - महात्मा फुले - भारतीय सामाजिक क्रांतीचे जनक
१०. जावडेकर शं.द., आधुनिक भारत.
११. खोबरेकर वि. गो., महाराष्ट्रातील स्वातंत्र्य लढे.
१२. गेल ऑम्वेद, (अनु. पी.डी.दिघे), वसाहतिक समाजातील सांस्कृतिक बंड.
१३. घोडके ह. गो., महाराष्ट्रगाथा.
१४. तळवळकर गोविंद, नवरोजी ते नेहरू.
१५. तेलतुंबडे आनंद, साम्राज्यवाद विरोध आणि जातिविनाश.
१६. निकम श्रीराम, गांधी आंबेडकर : अस्पृश्य मुक्ती संघर्ष.
१७. निकुंभ सी. एच., आंबेडकरांचा राष्ट्रवाद.
१८. निकुंभ सी. एच., डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर आणि सुधारणा चळवळ.
१९. फडके य.दी., विसाव्या शतकातील महाराष्ट्र (खंड १ ते ६) .
२०. फडके य.दी., (संपा) - महात्मा फुले समग्र वाङ्मय.
२१. पाटील भी.ना. - खानदेशातील समाजसुधारणेची चळवळ.
२२. पाटील मधुकर विक्रम, कंपनी सरकारकालिन खानदेश, शिवम प्रकाशन नंदुरबार.
२३. वाळींबे रा. शं. - महाराष्ट्राची सामाजिक पुर्नघटना.
२४. व्होरा राजेंद्र (संपा) - आधुनिक आणि पंरपरा - १९ व्या शतकातील महाराष्ट्र
२५. लेले रा. के., मराठी वृत्तपत्रांचा इतिहास.
२६. सरदेसाई बी. एन., आधुनिक महाराष्ट्र.
२७. बगाडे उमेश, फुले आंबेडकरांचा राष्ट्रवाद.
२८. पारीख गोवर्धन, लोकहितवादी गोपाळ हरी देशमुख.
२९. प्रधान ग्र.प्र., स्वातंत्र्य संग्रामाचे महाभारत.
३०. पंडीत नलीनी - आंबेडकर.
३१. बगाडे उमेश, महाराष्ट्रातील धर्मचिंतन आणि जातवर्गप्रभुत्वाचे राजकारण.
३२. भोसले नारायण, महाराष्ट्रातील स्त्रीविषयक सुधारणांचे सत्ताकारण (१८४८-१९५६) .
३३. शहा जी.बी., खानदेशातील राष्ट्रवादाचा उदय आणि विकास.
३४. शहा जी.बी., खानदेश सामाजिक, आर्थिक आणि प्रशासकीय इतिहास.

SEMESTER – III
HIS-234 (B) : HISTORICAL APPLICATION IN TOURISM

Marks – 60

Periods – 52

UNIT 1 : TOURISM : CONCEPTS	10
a) Definition of Tourism.	
b) Scope and Nature of Tourism.	
c) Types of Tourism.	
UNIT 2 : TOURISM : PLANNING	12
a) Planning.	
b) Advertising and Marketing.	
c) Travelling facilities in Tourism.	
d) Accommodation in Tourism.	
UNIT 3 : TOURIST PLACES	12
a) Caves and Forts.	
b) Museums and Places.	
c) Hill Stations and Beaches.	
UNIT 4 : TOURISM DEVELOPMENT : FACTORS	10
a) ITDC	
b) MTDC	
c) Tourist Guide	
d) Heritage Awareness	
UNIT 5 : HISTORICAL TOURIST PLACE : VISIT	08
a) Visit Planning.	
b) Report Writing.	

तृतीय सत्र
HIS-234 (B) : पर्यटनातील इतिहासाचे उपयोजन

गुण - ६०

तासिका - ५२

प्रकरण १ : पर्यटन : संकल्पना	१०
अ) पर्यटनाची व्याख्या.	
ब) पर्यटनाची व्याप्ती आणि स्वरूप.	
क) पर्यटनाचे प्रकार.	
प्रकरण २ : पर्यटन नियोजन	१२
अ) नियोजन.	
ब) पर्यटन जाहिरात आणि विपणन.	
क) पर्यटनात वाहतुक सुविधा.	
ड) पर्यटनात निवास व्यवस्था.	
प्रकरण ३ : पर्यटन स्थळे	१२
अ) लेणी आणि किल्ले.	
ब) वस्तुसंग्रहालये, धार्मीक स्थळे.	
क) थंड हवेची ठिकाणे, सागर किनारे.	
प्रकरण ४ : पर्यटन विकास - घटक	१०
अ) भारतीय पर्यटन विकास महामंडळ.	
ब) महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळ.	
क) पर्यटन मार्गदर्शक.	
ड) वारसाविषयक जाणीवा	
प्रकरण ५ : पर्यटन ऐतिहासिक स्थळ - भेट	०८
अ) भेट नियोजन	
ब) अहवाल लेखन	

HISTORICAL APPLICATION IN TOURISM

Books for Study and Reference

1. Agnihotri Vishal, A Complete book on Tourism and travel management.
2. Badan B.S., Impact of Tourism in South India.
3. Basham A.L., The Cultural History of India.
4. Bhatia A.K., Tourism Development.
5. Husain S.A., The National Culture of India.
6. Karma Krishna, Basic to Tourist : Theory, Operation & Practice.
7. Mishra L.K., World Heritage sites in India.
8. Romila Thaper, Heritage Tourism Development.
9. Rai H.L.P., Development of Tourism in India.3
10. Ratnadeep Singh, Dynamics of Historical, Cultural & Heritage Tourism.
11. Saxena Atul, New Trends in Tourism & Hotel Industry.
१२. पाटील संभाजी, प्रवास व्यवस्थापन व पर्यटन उद्योग भूगोल
१३. इंगळे मिलींद - भटकंती - मासिक.
१४. के. सागर, असा हा भारत
१५. घाणेकर प्र.के., साद सह्याद्रीची, भटकंती किल्ल्यांची.
१६. घाणेकर प्र.के., इथे महाराष्ट्र देशी.
१७. घैसास वासंती, चला सफरीला.
१८. जोगळेकर स.आ., सह्याद्री.
१९. जोगळेकर स.आ., महाराष्ट्र लोक व संस्कृती.
२०. पाटणकर पांडूरंग, चला दक्षिण भारताच्या सहलीला.
२१. भोसले यशोधरा, प्रवास पर्यटनाचे नवे पैलू.
२२. मोरवंचीकर रा.श्री., दौलताबाद.
२३. मोरवंचीकर रा.श्री., पैठण.
२४. शहा जी.बी., दुर्ग जागले जागले.
२५. शहा जी.बी., अपेक्षित दुर्ग भाग - १ आणि २.

SEMESTER – IV
HIS-241 : CONTEMPORARY WORLD (1970-2000)

Marks – 60

Periods – 52

UNIT 1 : DIS-INTEGRATION OF SOCIALIST BLOCK	10
a) Decline of USSR.	
b) End of Cold War.	
c) New Europe – Reunification of Germany (1990).	
UNIT 2 : GLOBALISATION	12
a) USA and New Economic System of World.	
b) Various Treaties – GATT, G-7, SAARC, ASEAN, G-20, CTBT, NFT.	
UNIT 3 : WORLD TERRORISM	10
a) Problem of Terrorism.	
b) Terrorist Groups.	
c) Terrorism and World Peace.	
UNIT 4 : CRISIS WEST ASIA	10
a) Iraq problem.	
b) Iran – Iraq wars : Causes and effects	
UNIT 5 : NEW WORLD ORDER AND UNO	10
a) Expansion of UNO.	
b) Science & Technology.	
c) Environment.	

चतुर्थ सत्र
HIS-241 : समकालीन जग (१९७०-२०००)

गुण - ६०

तासिका - ५२

- प्रकरण १ : समाजवादी सत्ता गटाचे विघटन** १०
- अ) सोव्हिएत रशियाचे विघटन.
ब) शीतयुद्धाची समाप्ती.
क) युरोप - जर्मनीचे पुनर्एकीकरण (१९९०).
- प्रकरण २ : जागतिकीकरण** १२
- अ) अमेरिका आणि जागतिक अर्थव्यवस्था.
ब) विविध करार - गॅट करार, जी-७, सार्क, आशियान, जी-२०, सीटीबीटी, एनएफटी.
- प्रकरण ३ : जागतिक दहशतवाद** १०
- अ) दहशतवादाची समस्या.
ब) दहशतवादी गट.
क) दहशतवाद आणि जागतिक शांतता.
- प्रकरण ४ : पश्चिम आशियातील समस्या** १०
- अ) इराक समस्या.
ब) इराण-इराक युद्धे - कारणे आणि परिणाम.
- प्रकरण ५ : नव जागतिक व्यवस्था व संयुक्त राष्ट्र संघटना** १०
- अ) संयुक्त राष्ट्र संघटनेचा विस्तार.
ब) विज्ञान आणि तंत्रज्ञान.
क) पर्यावरण.

CONTEMPORARY WORLD (1970-2000)

Books for Study and Reference

1. Chambers F.P. and others – Age of Conflict; Contemporary World.
2. Cornwall R.D., World History in Twentieth Century, Longman, London 1961
3. Fountain A – A History of Cold War.
4. Gathorn Hardy, G.M., A Short History of International Affairs, Oxford 1947
5. Halle – Cold War a History.
6. Henderson, J.L., Since 1945 : Aspect of Contemporary World.
7. King-Hall S., Our Times 1900-1960, Faber & Faber, London, 1961.
8. Nanda B.R.[Ed.] – Indian Foreign Policy, Nehru years.
9. Snow, Edgar – Red Star Over China, Penguin Books, 1973.
10. Thomson, David, World History, (1914-1968), Oxford, 1969.
11. Watt. D. C. and other – History of the world in the twentieth century, Hodder and Stoughton, London.
१२. कदम य. ना., जागतीक घडामोडींचा इतिहास.
१३. जोशी पी.जी., विसाव्या शतकातील जग.
१४. कोठेकर शांता आणि सुमन वैद्य - आधुनिक जग.
१५. एजाज अहमद (अनु. डॉ उदय नारकर) - क्रांत्यांचे जनक, लोकवाड्मय गृह, मुंबई.
१६. शरावती शिरगावकर, आधुनिक युरोप (१७८९-१९६०).
१७. जैन हुकुमचंद, माथुर कृष्णचंद (अनु. अनिल काळे), आधुनिक जगाचा इतिहास, (१५००-२०००).
१८. साधू अरुण, आणि ड्रॅगन जागा झाला.
१९. कोलारकर रा.ग., आशियाचा इतिहास.
२०. विद्यालंकार सत्यकेतु, युरोप का इतिहास १७८९-१९७४.
२१. तळवलकर गोविंद - सोव्हिएत साम्राज्याचा उदय आणि अस्त, मौज प्रकाशन गृह, १९९८.
२२. आचार्य धनंजय - विसाव्या शतकातील जग, श्रीसाईनाथ प्रकाशन, नागपूर , २००७.

SEMESTER – IV
HIS-242 : INDIA AFTER INDEPENDENCE
(PART - II)

Marks – 60

Periods – 52

UNIT 1 : AGRICULTURE	12
a) Land Reforms : Zamindari abolition, Tenancy Reforms, Ceiling and Bhoodan Movement.	
b) Green Revolution.	
c) Co-operative Movement.	
UNIT 2 : PEOPLE'S STRUGGLE	10
a) Tribal Movements.	
b) Peasant Movements.	
c) Working Class Movements.	
UNIT 3 : TOWARDS SOCIAL JUSTICE	10
a) Dalit Movements.	
b) Women Movements.	
UNIT 4 : MAJOR CHALLENGES	10
a) Communalism.	
b) Regional Tensions.	
c) Naxalist Movements.	
d) Corruption.	
UNIT 5 : TOWARDS NEW MILENNIUM	10
a) Progress in the field of Education	
b) Science and Technology	
c) Nuclear Policy	
d) Space Science	

चतुर्थ सत्र
HIS-242 : स्वातंत्र्योत्तर भारत
(भाग - दोन)

गुण - ६०

तासिका - ५२

प्रकरण १ :	कृषी	१२
	अ) जमीन सुधारणा : जमीनदारी निर्मुलन, कुळपध्दतीत सुधारणा, कमाल जमीन धारणा आणि भूदान चळवळ.	
	ब) हरितक्रांती.	
	क) सहकार चळवळ.	
प्रकरण २ :	जनसंघर्ष	१०
	अ) आदिवासींच्या चळवळी.	
	ब) शेतक-यांच्या चळवळी.	
	क) कामगार चळवळी.	
प्रकरण ३ :	सामाजिक न्याय	१०
	अ) दलित चळवळी.	
	ब) स्त्रियांच्या चळवळी.	
प्रकरण ४ :	प्रमुख आव्हाने	१०
	अ) जमातवाद.	
	ब) प्रादेशिक समस्या.	
	क) नक्षलवादी चळवळ.	
	ड) भ्रष्टाचार.	
प्रकरण ५ :	नवीन शतकाकडे	१०
	अ) शिक्षण क्षेत्रातील प्रगती.	
	ब) विज्ञान आणि तंत्रज्ञान.	
	क) अणू धोरण.	
	ड) अवकाश विज्ञान.	

INDIA AFTER INDEPENDENCE (PART – II)

Books for Study and Reference

1. Bipan Chandra & Others, - India After Independence 1947 – 2000, Penguin Books India, 1999.
2. Hiranmay Karelker, -Independent India : The First Years, Delhi 1998.
3. Jean Dreze and Amartya Sen, - India : Economic Development and Social Opportunity, Oxford University Press, N. Delhi. 1996
4. K.S. Singh, ed., Tribal Movements in India, 2 Volumes, N. Delhi 1982
5. Parth Chatterjee, ed., Wages of Freedom: Fifty Years of the Indian Nation – State, Delhi 1998.
6. Paul R. Brass, - The Politics of India Since Independence, Cambridge University Press Delhi.
7. Shashi Tharoor, - India From Midnight to the Millennium, New Delhi, 1997.
8. Upendra Baxi and Bhiku Parekh, eds., -Crisis and Change in Contemporary India.
9. V.D. Mahajan, - History of India, Vol-I {1919-1974}, Vol-II {1974-1982}
10. V.P. Dutt, - India Foreign Policy Since Independence, N.B.T., N. Delhi 2007.
11. Yogendra Singh, - Social Change In India, New Delhi, 1993.
12. Desai A.R.- Agrarian Struggles in India after Independence, Oxford, New Delhi- 1986.
13. Desai Neera & Takkar Usha, - Women in Indian Society, NBT, 2007.
14. Singh Yogendra, - Social Change in India, New Delhi 1993.
15. Jayapalan N., - India & her Neighbors, Atlantic – 2000.
16. Rowland John, A History of Sino-Indian Relations.
१७. कोलारकर श.गो., स्वतंत्र भारताचा इतिहास (१९४७-१९८०), श्री मंगेश प्रकाशन, नागपूर
१८. ग्रोव्हर-बेल्हेकर, आधुनिक भारताचा इतिहास, एस.चांद. दिल्ली - २००७.
१९. देवळाणकर शैलेंद्र, भारतातील परराष्ट्र धोरण : सातत्य आणि स्थित्यंतर, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
२०. फडके य.दि., विसाव्या शतकातील महाराष्ट्र खंड १ ते ८, मौज प्रकाशन, मुंबई, २००७.
२१. वैद्य सुमन, कोठेकर शांता, आधुनिक भारताचा इतिहास (१९४७-१९८६), साईनाथ प्रकाशन, नागपूर
२२. बिपिनचंद्र (अनु.पारधी मा.कृ. व इतर), इंडिया अफ्टर इंडिपेंडन्स, के.सागर. पुणे - २००४.
२३. डॉ. पाटील मधुकर, डॉ. अमृतकर सुनील, समकालीन भारत

SEMESTER – IV

HIS-243 : HISTORY OF MEDIEVAL MAHARASHTRA (PART - II)

Marks – 60

Periods – 52

UNIT 1 : SOCIAL CONDITIONS	12
a) Social Stratification in Village Community.	
b) Caste Based Feudalism.	
c) Position of Women.	
d) Education.	
UNIT 2 : ECONOMIC CONDITIONS	12
a) Major and Minor Industries.	
b) Trade: Inland and Foreign Trade.	
c) Currency and Banking.	
UNIT 3 : RELIGION	10
a) Varkari Sampradaya.	
b) Ramdasi Sect.	
c) Mahanubhav Sect.	
UNIT 4 : ARTS AND ARCHITECTURE	08
a) Sculpture.	
b) Paintings.	
c) Architecture: Salient Features of Maratha Forts.	
UNIT 5 : IMPACT OF ISLAM ON MARATHA KINGDOM	10
a) Language.	
b) Social and Cultural Practice.	
c) Importance of Maratha Dynasty in Medieval India.	

चतुर्थ सत्र
HIS-243 : मध्ययुगीन महाराष्ट्राचा इतिहास
(भाग - दोन)

गुण - ६०

तासिका - ५२

प्रकरण १ : सामाजिक परिस्थिती	१२
अ) ग्रामीण सामाजिक रचना	
ब) जातीआधारित सरंजामदारी	
क) स्त्रियांची स्थिती	
ड) शिक्षण	
प्रकरण २ : आर्थिक परिस्थिती	१२
अ) मोठे व लघु उद्योग	
ब) व्यापार : अंतर्गत व परकीय	
क) चलन आणि पेढी व्यवसाय	
प्रकरण ३ : धर्म	१०
अ) वारकरी संप्रदाय	
ब) रामदासी पंथ	
क) महानुभाव पंथ	
प्रकरण ४ : कला आणि स्थापत्य	०८
अ) शिल्पकला	
ब) चित्रकला	
क) स्थापत्य : मराठेकालीन किल्ल्यांचे ठळक वैशिष्ट्ये	
प्रकरण ५ : मराठा साम्राज्यावर इस्लामचा प्रभाव	१०
अ) भाषा	
ब) सामाजिक आणि सांस्कृतिक प्रघात	
क) मध्ययुगीन भारतातील मराठा घराण्याचे महत्त्व	

HISTORY OF MEDIEVAL MAHARASHTRA (PART – II)

Books for Study and Reference

1. Chandra, Satish, - Medieval India {Society, the jahagirdari crisis and the village), Macmillan India Ltd., Madras.
2. Gune, V.T., Judicial System of the Marathas, Deccan College, Pune, 1953.
3. Mahajan, T.T., - Maratha Administration in the 18th century.
4. Sen, S.N., - Administrative System of the Marathas, Calcutta, 1976.
5. Sen, S.N., - Military System of the Marathas.
6. Chitnis K.N., - Socio-Economic History of Medieval India, Atlantic Publishers, Delhi.
7. Desai Sudha, Social life in Maharashtra under the Peshwas, Bombay, 1980.
8. Kulkarni AR., Medieval Maharashtra, Books and Books, New Delhi, 1996.
9. Kulkarni AR., Maharashtra: Society and Culture, Books & Books, Delhi 2000.
10. Mahajan T.T., Trade, Commerce and Industries under the Peshwas, Jaipur, 1989.
11. Ranade M.G., The Rise of Maratha Power, Bombay, 1900.
१२. चिटणीस के.एन., मध्ययुगिन भारतीय संकल्पना आणि संस्था, भाग १ ते ४ .
१३. जोशी श.ना., मराठेकालीन समाजदर्शन, पुणे, १९६०.
१४. कुलकर्णी अ.रा., शिवकालीन महाराष्ट्र, शिवाजी विद्यापीठ.
१५. भावे वा.कृ., पेशवेकालीन महाराष्ट्र, दिल्ली, १९९६.
१६. देशमुख शारदा, शिवकालीन आणि पेशवेकालीन स्त्री जीवन.
१७. कुलकर्णी अ.रा., खरे ग.ह., मराठ्यांचा इतिहास, खंड १ ते ३.
१८. गवळी पी.ए., पेशवेकालीन महाराष्ट्र.
१९. फाटक न.र., रामदास वाडःमय व कार्य.
२०. बहिरट भा.प., वारकरी संप्रदाय : उदय व विकास.
२१. माटे म. श्री., मराठा आर्किटेक्चर.
२२. सावंत बी.एस., जाधव, मराठ्यांचा प्रशासकीय सामाजिक इतिहास, विद्या प्रकाशन, नागपुर.
२३. पाटील मधुकर, कंपनी सरकारकालीन खानदेश, शिवम प्रकाशन, नंदुरबार.
२४. पाटील सुभाष, बैसाणे अनिल, शिवकाळ व पेशवाईतील दुष्काळाचा इतिहास.
२५. पाटील रत्नप्रभा, स्त्रियांचे धार्मिक जीवन, श्वेता प्रकाशन, औरंगाबाद.
२६. देशपांडे प्र.न., मराठ्यांच्या इतिहासाची साधने, राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे.
२७. म.रा.सा.सां.मं., मराठ्यांची प्रशासन व्यवस्था.
२८. शहा जी.बी., पेशवेकालीन खानदेश, समेरु प्रकाशन, डोंबीवली, २०११.
२९. शहा जी.बी. - दुर्ग जागले जागले, सुमेरु प्रकाशन, डोंबीवली, २००७ .

SEMESTER – IV
HIS-244 (A) : HISTORY OF MODERN MAHARASHTRA
(PART - II)

Marks – 60

Periods – 52

UNIT 1 :	SAMYUKTA MAHARASHTRA MOVEMENT	08
	a) Rise.	
	b) Growth.	
UNIT 2 :	STRUGGLE FOR SOCIAL EQUALITY	14
	a) Satyashodhak Phase : Mahatma Phule – Ideology and Achievements.	
	b) Brahmanetar Phase : Shahu Maharaj, Role of Jedhe, Javalkar. Mukundrao Patil and Prabhodhankar Thakrey	
	c) Pre-Ambedkar Dalit Movement	
	d) Dalit Movement under the leadership of Dr.B.R. Ambedkar.	
	e) Post Ambedkar Dalit Movement.	
UNIT 3 :	EMANCIPATION OF WOMEN	11
	a) Social Reform Movement and Problem of Women	
	b) Prominent Women Reformers : Savitribai Phule, Tarabai Shinde and Pandita Ramabai	
	c) Post Independence Feminist Movement	
UNIT 4 :	ECONOMIC TRANSFORMATION	11
	a) Industrialization of Maharashtra	
	b) Development of Agriculture	
	c) Co-operative Movement	
	d) Peasant and Labour Movements	
UNIT 5 :	CULTURAL HERITAGE	08
	a) Expansion of Education	
	b) Marathi Literature	
	c) Theatre and Film Industry	

चतुर्थ सत्र
HIS-244 (A) : आधुनिक महाराष्ट्राचा इतिहास
(भाग - दोन)

गुण - ६०

तासिका - ५२

प्रकरण १ :	संयुक्त महाराष्ट्र चळवळ	०८
	अ) उदय.	
	ब) विकास.	
प्रकरण २ :	सामाजिक समतेकरिता संघर्ष	१४
	अ) सत्यशोधक काळ : महात्मा फुले - तत्व व कार्य.	
	ब) ब्राम्हणेत्तर काळ : शाहू महाराज, जेधे, जवळकर, मुकुंदराव पाटील आणि प्रबोधनकार ठाकरे यांचे कार्य.	
	क) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर पूर्व दलित चळवळ.	
	ड) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या नेतृत्वाखालील दलित चळवळ.	
	इ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या पश्चात दलित चळवळ.	
प्रकरण ३ :	स्त्रियांची चळवळ	११
	अ) सामाजिक सुधारणा चळवळ आणि स्त्रियांच्या चळवळी.	
	ब) स्त्रि सुधारणा : सावित्रीबाई फुले, ताराबाई शिंदे आणि पंडिता रमाबाई.	
	क) स्वातंत्र्योत्तर स्त्रियांच्या चळवळी.	
प्रकरण ४ :	आर्थिक परिवर्तन	११
	अ) महाराष्ट्रातील औद्योगिकीकरण.	
	ब) कृषीक्षेत्रातील विकास.	
	क) सहकार चळवळ.	
	ड) शेतकरी आणि कामगार चळवळ.	
प्रकरण ५ :	सांस्कृतिक वारसा	०८
	अ) शिक्षणाचा विस्तार.	
	ब) मराठी साहित्य.	
	क) रंगभूमी आणि चित्रपट उद्योग .	

HISTORY OF MODERN MAHARASHTRA (PART – II)

Books for Study and Reference

1. Balhatchet Kenncth; Social Policy and Social Change in Western India; OUP, London.
2. Choksey R.D.; Mountsturt Elphinston-The India years; Bombay, 1971.
3. Choudahri K.K.; Maharashtra and Indian Freedom Struggle; Govt. of Maharashtra, Mumbai, 1985.
4. Deshpande A.M.; John Brigs in Maharashtra,.
5. Ravindrakumar, Western India in the twentieth century, 1968.
6. Sunthakar B.R., Nineteenth Century History of Maharashtra, Vol.I, (1818-1857).
7. Sunthakar B.R., Maharashtra (1858-1920), Popular Book Depot, Bombay.
८. कुलकर्णी अ.रा. - कंपनी सरकार, राजहंस प्रकाशन पुणे
९. कीर धनंजय - महात्मा फुले - भारतीय सामाजिक क्रांतीचे जनक
१०. जावडेकर शं.द., आधुनिक भारत.
११. खोबरेकर वि. गो., महाराष्ट्रातील स्वातंत्र्य लढे.
१२. गेल ऑम्वेद, (अनु. पी.डी.दिघे), वसाहतिक समाजातील सांस्कृतिक बंड.
१३. घोडके ह. गो., महाराष्ट्रगाथा.
१४. तळवळकर गोविंद, नवरोजी ते नेहरु.
१५. तेलतुंबडे आनंद, साम्राज्यवाद विरोध आणि जातिविनाश.
१६. निकम श्रीराम, गांधी आंबेडकर : अस्पृश्य मुक्ती संघर्ष.
१७. निकुंभ सी. एच., आंबेडकरांचा राष्ट्रवाद.
१८. निकुंभ सी. एच., डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर आणि सुधारणा चळवळ.
१९. फडके य.दी., विसाव्या शतकातील महाराष्ट्र (खंड १ ते ६) .
२०. फडके य.दी., (संपा) - महात्मा फुले समग्र वाङ्मय.
२१. पाटील भी.ना. - खानदेशातील समाज प्रबोधनाची चळवळ (१९००-१९५०)
२२. पाटील मधुकर विक्रम, कंपनी सरकारकालिन खानदेश, शिवम प्रकाशन नंदुरबार.
२३. वार्ळीबे रा. शं. - महाराष्ट्राची सामाजिक पुर्नघटना.
२४. व्होरा राजेंद्र (संपा) - आधुनिक आणि पंरपरा - १९ व्या शतकातील महाराष्ट्र
२५. लेले रा. के., मराठी वृत्तपत्रांचा इतिहास.
२६. सरदेसाई बी. एन., आधुनिक महाराष्ट्र.
२७. बगाडे उमेश, फुले आंबेडकरांचा राष्ट्रवाद.
२८. पारीख गोवर्धन, लोकहितवादी गोपाळ हरी देशमुख.
२९. प्रधान ग्र.प्र., स्वातंत्र्य संग्रामाचे महाभारत.
३०. पंडीत नलीनी - आंबेडकर.
३१. बगाडे उमेश, महाराष्ट्रातील धर्मचिंतन आणि जातवर्गप्रभुत्वाचे राजकारण.
३२. भोसले नारायण, महाराष्ट्रातील स्त्रीविषयक सुधारणांचे सत्ताकारण (१८४८-१९५६) .
३३. शहा जी.बी., खानदेशातील राष्ट्रवादाचा उदय आणि विकास.
३४. शहा जी.बी., खानदेश सामाजिक, आर्थिक आणि प्रशासकीय इतिहास.

SEMESTER – IV
HIS-244 (B) : ARCHIVES IN INDIA

Marks – 60

Periods – 52

UNIT 1 : INTRODUCTION TO ARCHIVES	12
a) Background of Archives	
b) Archival : meaning and definition	
c) Nature and structure of Archival	
d) Sources : Ancient, Medieval, Modern History	
UNIT 2 : NATIONAL ARCHIVES : NEW DELHI	10
a) Contribution of National Archives	
b) Classification of Archival	
c) Policy regarding Archival	
UNIT 3 : REGIONAL OFFICES ARCHIVES	10
a) Bhopal	
b) Jaipur	
c) Pondecheri	
UNIT 4 : ARCHIVES IN MAHARASHTRA	10
a) Departments of Archives, Mumbai	
b) Pune Archives (Peshawa Daftar)	
c) Bharat Itihas Sanshodhan Mandal, Pune.	
d) Kolhapur Archives (Kolhapur Record Office)	
e) Itihasacharya V.K. Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule.	
UNIT 5 : PRESERVATION OF ARCHIVES	10
a) Legislation of Archives	
b) Historical Importance of Archives	

चतुर्थ सत्र
HIS-244 (B) : भारतातील दफ्तरखाने

गुण - ६०

तासिका - ५२

- प्रकरण १ : दफ्तरखान्याची ओळख** १२
- अ) पुराभिलेखागाराची (दफ्तरखाने) पार्श्वभूमी.
ब) पुराभिलेख : अर्थ आणि व्याख्या.
क) पुराभिलेख : स्वरूप आणि रचना.
ड) साधने : प्राचीन, मध्ययुगीन, आधुनिक इतिहास.
- प्रकरण २ : राष्ट्रीय पुराभिलेखागार, नवी दिल्ली** १०
- अ) राष्ट्रीय पुराभिलेखागाराचे योगदान.
ब) अभिलेख (दस्तावेज) यांचे वर्गीकरण.
क) अभिलेख (दस्तावेज) विषयक धोरण.
- प्रकरण ३ : पुराभिलेखागाराची प्रादेशिक कार्यालये** १०
- अ) भोपाळ.
ब) जयपूर.
क) पाँडेचेरी.
- प्रकरण ४ : महाराष्ट्रातील पुराभिलेखागार** १०
- अ) मुंबई पुराभिलेखागार, मुंबई.
ब) पुणे पुराभिलेखागार (पेशवा दफ्तर)
क) भारत इतिहास संशोधन मंडळ, पुणे.
ड) कोल्हापूर पुराभिलेखागार (कोल्हापूर रेकॉर्ड ऑफिस).
इ) इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे.
- प्रकरण ५ : अभिलेखागारांचे जतन** १०
- अ) अभिलेखागारविषयक धोरण.
ब) अभिलेखागारांचे ऐतिहासिक महत्त्व.

ARCHIVES IN INDIA

Books for Study and Reference

१. खोबरेकर व्ही.जी., महाराष्ट्रातील दफ्तरखाने : वर्णन आणि तंत्र, मुंबई, १९८८.
2. Kunte B.J. (Ed.), The Handbook of the Bombay Archives, Mumbai, 1970.
3. Dhawalikar Madhukar, पुराभिलेख विद्या.
४. गोखले शोभना लक्ष्मण, पुराभिलेख विद्या, कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे, द्वितीयावृत्ती, २००७.
५. सरकार दिनेशचंद्र, भारतीय लोकविद्या, कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे.
६. सावंत बी.एस., प्रा.जाधव, मराठ्यांचा प्रशासकीय आणि सामाजिक, आर्थिक इतिहास.
७. देशमुख प्रशांत, आधुनिक भारताचा इतिहास.
८. गायकवाड, सरदेसाई, हनमाने, ऐतिहासिक कागदपत्रे व स्थळे.
९. सावंत बी.बी., साळुंखे टी.डी., ऐतिहासिक कागदपत्रे व स्थळे.
१०. पाटील एन.डी. व इतर, ऐतिहासिक कागदपत्रे व स्थळे.
११. लोखंडे आणि जावळे, ऐतिहासिक कागदपत्रे व स्थळे.
१२. देव प्रभाकर, इतिहास एक शास्त्र, कल्पना प्रकाशन, नांदेड.
१३. गायकवाड, हनमाने, सरदेसाई, इतिहास लेखनशास्त्र, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर.
१४. कोठेकर शांता, इतिहास - तंत्र आणि तत्तज्ञान, साईनाथ प्रकाशन.

M.A. HISTORY – PART II
Semester III & IV

LIST OF SUBSTITUTE SUBJECTS

Old Course	New Course
HIS – 231 : Twentieth Century World (Up to AD 1945)	HIS – 231 : Contemporary World (1945-1970)
HIS – 241 : Twentieth Century World (After AD 1945)	HIS – 241 : Contemporary World (1970-2000)
HIS – 232 : India After Independence (Part I)	HIS – 232 : India after Independence (Part I)
HIS – 242 : India After Independence (Part II)	HIS – 242 : India after Independence (Part II)
HIS-233 : History of Medieval Maharashtra (Part I)	HIS-233 : History of Medieval Maharashtra (part - I)
HIS-243 : History of Medieval Maharashtra (Part II)	HIS-243 : History of Medieval Maharashtra (part - I)
Optional courses	Optional courses
HIS-234-A: History of Modern Maharashtra (Part I)	HIS-234-A: History of Modern Maharashtra (Part-I)
HIS-244-A: History of Modern Maharashtra (Part II)	HIS-244-A: History of Modern Maharashtra (Part-II)
OR	OR
HIS-234-B : History of India (AD 1757-AD 1858)	HIS-234-B : Application in Tourism
HIS-244-B : History of India (AD 1858-AD 1947)	HIS-244-B : Archives in India

Dr. Madhukar Vikram Patil
Chairman
Board of Studies (History)
North Maharashtra University
Jalgaon